

ГИМНАЗИЈА
РАЗРЕД: ДРУГИ
СМЈЕР: ПРИРОДНО-МАТЕМАТИЧКИ
НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: ИСТОРИЈА

Годишњи број часова: 72

Седмични број часова: 2

СВРХА НАСТАВНОГ ПРЕДМЕТА

Историја је друштвена наука, њено изучавање је основна потреба савременог друштва и веома је важна за боље сналажење у свакодневном животу свих појединаца. Проучавајући прошле догађаје ученици схватају како је прошлост обликовала свијет у којем живимо. Учећи о прошлости развија се критичко мишљење. Један од циљева проучавања историје је и разумијевање метода историјског истраживања, укључујући и начине интерпретације историјских извора и изношење историјских тврдњи. Ученици се подстичу да критички размишљају, да информације не прихватају безрезервно, већ да их анализирају, преиспитују и сагледавају из различитих углова. То је неопходна вјештина у савременом друштву, потребна сваком појединцу. Препознавањем узрока и посљедица догађаја развија се способност логичног закључивања и повезивања информација. Све наведено је неопходно за доношење правилних одлука у животу. Историја инспирише позитивним примјерима, те подсјећа да су прошле генерације оставиле темеље на којима градимо своју будућност. Историја јача осјећај идентитета и повезаности са културним наслеђем. Омогућава разумијевање веза између локалне, регионалне, националне и свјетске историје. Из историје ученици извлаче поуке које могу, у одређеној мјери, примијенити и на будућност.

ОПШТИ ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА

- усвајање основних знања о догађајима, процесима и личностима позног средњег и новог вијека;
- упознавање ученика са врстама историјских извора важних за изучавање средњег и новог вијека;
- развијање способности критичког историјског мишљења и логичког закључивања;
- упознавање са културним наслеђем средњег и новог вијека;
- оспособљавање ученика за наставак школовања и процес цјеложивотног учења.

ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА

- развијање способности разумијевања историјског времена, простора и употребе историјске литературе и терминологије;
- упознавање са значајним догађајима, процесима и личностима политичке, економске и културне историје, које су обиљежиле позни средњи и нови вијек;
- уочавање значаја династија Немањић и Котроманић и њихов допринос развоју држава;
- схватање значаја српских устанака за ослобађање од османлијске власти;
- упоређивање друштвених, политичких и културних образаца позног средњег вијека и новог вијека.

НАСТАВНЕ ТЕМЕ:

1. Европа у позном средњем вијеку
2. Српски народ и његови сусједи у позном средњем вијеку
3. Европа од 15. до 18. вијека
4. Српски народ под влашћу османске и хабзбуршке монархије од 16. до 18. вијека
5. Европа и свијет у 18. и 19. вијеку
6. Српски национални покрети у 19. вијеку
7. Међународни односи између 1878. и 1912. године
8. Српске земље између 1878. и 1912. године

Наставна тема: Европа у позном средњем вијеку			
Исходи учења	Активности ученика	Међупредметно повезивање	
Ученик ће бити способан да: -дефинише који временски период обухвата раздобље позног средњег вијека; -опише промјене у привреди и друштву у позном средњем вијеку; -опише настанак и развој средњовјековног града; -препозна развој европских монархија у позном средњем вијеку; -објасни друштвено-политичке прилике у Византијском царству; -анализира узроке и посљедице крсташких ратова; -препознаје развој руског друштва и државе у позном средњем вијеку; -уочи значај развоја школства и културе позног средњег вијека.	Ученик ће да: -на ленти времена означити границе старог, средњег, новог вијека, те забиљежи догађаје из средњег вијека који су му познати; -направи табелу у којој ће поредити рани и позни средњи вијек (привреду, друштво): те ће током обраде позног средњег вијека табелу допуњавати политичким, културним и другим разликама; -прикаже: средњовјековни град (модел од материјала по жељи, презентација, цртеж...); -у групама истражи по један сегмент Византијске историје (нпр обнова Византије, односи са сусједима, културни утицај...); -истражи више о једном крсташком рату по жељи; -направи хронологију Русије (кључних догађаја) од појаве Монгола до Ивана III; -упоредити средњовјековно друштво са данашњим, организацију универзитета са данашњим (дебата, презентација, по избору).	Предмет: - Ликовна култура - Српски језик и књижевност - Географија - Латински језик - Њемачки језик - Музичка култура - Биологија	Тема: - Средњовјековна умјетност, романика, готика - Витешки романи - Демографске промјене - Универзални језик науке и културе - Село-град - Црквено пјевање - Болести- куга

Наставна тема: Српски народ и његови сусједи у позном средњем вијеку			
Исходи учења	Активности ученика	Међупредметно повезивање	
Ученик ће бити способан да: -наведе најзначајније тековине првих Немањића; -разумије политичке прилике које су довеле до проглашења краљевине и добијања аутокефалности; -разумије мјесто и значај Светог Саве у историји српског народа; -опише успон Србије у доба династије Немањић; -дефинише појам ктиторства и наведе најзначајније ктиторе и манастире; -објасни друштвени и привредни напредак државе Немањића; -одреди временске и просторне оквири настанка средњовјековне Босне; -наведе најзначајније владаре средњовјековне Босанске државе; -познаје вјерске прилике у	Ученик ће да: -прикаже родослов Немањића (пано, цртеж, презентација, по избору); –уцрта на карти освајања Немањића; -изабере једног владара из династије Немањић те истраже његове задужбине (резултате представљају излагањем, презентацијом, паномом): -упореди правне кодексе Немањића са данашњим правним кодексима; -на мапи Босне, означи границе и градове: -прикаже родослов Котроманића; -пореди организацију православне цркве и босанске цркве у средњем вијеку; -напише кратак есеј о Твртку Котроманићу, његовом крунисању; -изради цртеж стећка, осмисли натпис или украс; -пореди Дубровник и Босну (сличности и разлике уређења, развоја и културе); -истражи трговину Дубровчана у средњем вијеку; - црта пирамиду друштвених односа у Османском царству; -да дискутује о чињеницама и митовима о Маричкој и Косовској бици; -осмисли и одговори на питања три нивоа сложености о Српској деспотовини.	Предмет: - Српски језик и књижевност - Ликовна култура - Вјеронаука - Географија - Математика - Хемија	Тема: Средњовјековна књижевност (Житије као књижевни род,; Косовски циклус народних пјесама; Слово љубве; Мирослављево јеванђеље, повеља бана Кулина) Средњовјековна умјетност (Рашка школа, иконографија, фрескосликаство, моравски стил, умјетност стећака) Светосавље, православно монаштво Картографија; рударство на Балкану, геополитички положај Балкана Пропорције у градитељству, мјерне

средњовјековној Босни; -разумије процес ширења босанске државе и проглашење Стефана Твртка Котроманића за краља Срба и Босне; -познаје најзначајније тековине средњовјековне Босне; -објасни настанак, значај и ширење Дубровника; -препозна основне облике државног и друштвеног уређења Османлијског царства; -уочава правце османлијских освајања на Балкану; -описује Маричку и Косовску битку; -разумије улогу и значај Српске деспотовине.		- Рачунарство и информатика	јединице у средњем вијеку Добијање и прерада руда; средњивјековни пигменти Израда презентација
--	--	------------------------------------	---

Наставна тема: Европа од 15. до 18. вијека			
Исходи учења	Активности ученика	Међупредметно повезивање	
Ученик ће бити способан да: -дефинише који временски период обухвата раздобље новог вијека; -препознаје значај Великих географских открића; -уочава промјене које се јављају у привреди и друштву новог вијека; -наводи одлике и представнике хуманизма и ренесансе; -објасни узроке који су довели до појаве вјерских покрета; -описује са основним карактеристикама апсолутистичке монархије.	Ученик ће да: - анализира историјску карту (на празној карти уцртати правце и путовања географских открића); -приказати живот једног ренесансног умјетника или хуманисте (форма новинара: питања и одговори о животу); -наведе ставове за и против реформације позитивне и негативне посљедице); -поређи монархије у Француској и Енглеској; -у групама истраже једну монархију - Енглеска, Француска, Шпанија (најзначајније владаре, важне догађаје).	Предмет: - Географија - Ликовна култура - Српски језик и књижевност - Вјеронаука - Култура религија - Биологија - Физика	Тема: Велика географска открића, картографија, политичка карта Европе Ренесансно сликарство и скулптура; Барокна умјетност Хуманизам и ренесанса (правци, одлике, представници и дјела); Почеци модерне анатомије Коперник, Кеплер, Њутн

Наставна тема: Српски народ под влашћу османске и хабзбуршке монархије од 16. до 18. вијека			
Исходи учења	Активности ученика	Међупредметно повезивање	
Ученик ће бити способан да: -препозна узроке и посљедице процеса исламизације; -опише Прву и Другу сеобу Срба; -опише начин живота Срба за вријеме Османске власти; -разумије значај обнове Пећке патријаршије и њене улоге у историји српског народа; -наведе облике отпора покороног хришћанског становништва према османлијској власти; -анализира положај Срба и других народа под влашћу Хабзбуршке монархије и Млетачке републике; -разумије узроке и посљедице процеса покатоличавања.	Ученик ће да: - на основу извора о девширми расправља о току и посљедицама исламизације; -црта руту Велике сеобе Срба и означава градове гдје су се Срби насељавали; -анализира различите историјске изворе, који описују живот Срба под Османлијама; - дискутује о значају Пећке патријаршије као духовног и политичког центра Срба под Османлијама; -презентује живот једног хајдука или ускока (истраживачки рад); -пореди положај Срба под влашћу Хабсбурга, Млетачке републике и османлијског царства (табеларни приказ).	Предмет: - Географија - Српски језик и књижевност - Вјеронаука - Ликовна култура - Музичка култура	Тема: Миграције становништв, Велике сеобе Срба, Војна крајина Епска народна поезија, Барок у српској књижевности. Пећка патријаршија Српски барок, графика и бакропис Црквено појање, гусларство

Наставна тема: Европа и свијет у 18. и 19. вијеку			
Исходи учења	Активности ученика	Међупредметно повезивање	
Ученик ће бити способан да: -препознаје тековине Индустијске револуције; -препознају узроке и посљедице стварања САД; -објасни у чему је значај Француске грађанске револуције; -разумије какав је био карактер Наполеонове владавине; -наведе специфичности и значај револуционарних збивања 1848/1849. године; -препозна важност социјалистичких учења и организовања радничког покрета у свијету; -препозна значај уједињења Италије и Њемачке.	Ученик ће да: - дискутује о позитивним и негативним посљедицама индустријске револуције на друштво; - на ленти времена наведе ток америчке револуције (обиљежи кључне догађаје, од узрока до посљедица); - нацрта шему подјеле власти на законодавну, судску и извршну; - на ленти времена наведе ток француске револуције (обиљежи кључне догађаје); - пореди Декларацију независности са Декларацијом права човјека и грађанина; -наведе кључне битке Наполеонових ратова; - дебатује на тему Наполеон освајач или ослободилац? - пише новински чланак о револуцијама 1848/1849; - кроз дебату у пару, или у групи објасни значај радничке класе и њихово организовање у Европи и свијету; - упореди методе уједињења Италије са методама уједињења Њемачке (табеларни приказ водећа држава, главна личност, ток уједињења).	Предмет: - Физика - Српски језик књижевност - Хемија - Географија - Биологија - Ликовна култура - Музичка култура	Тема: Термодинамика, електромагнетизам Романтизам; реализам Периодни систем елемената, развој хемијске индустрије Индустријализација као друштвено-економски процес Микробиологија Класицизам и романтизам у сликарству Романтизам у музици

Наставна тема: Српски национални покрети у 19. вијеку			
Исходи учења	Активности ученика	Међупредметно повезивање	
Ученик ће бити способан да: -објасни карактер и значај Првог и Другог устанка у Србији; -разумије друштвено-политичке прилике за вријеме власти династије Обреновић; -вреднује значај српских стваралаца и развој културе код Срба до средине 19. вијека; -образложи како је дошло до стварања црногорске државе; -разумије прилике у БиХ до 1875. године; -анализира узроке и посљедице устанка Невесињска пушка; -наведе најзначајније одлуке конгреса у Берлину везане за српски народ.	Ученик ће да: - на ленти времена обиљежи ток Првог српског устанка, те ток Другог српског устанка; - анализира улогу (тактику) Карађорђа, те улогу (тактику) Милоша у вођењу устанака; - направи табелу са владарима династије Обреновић и најважнијим догађајима из времена њихове владавине; - објасни значај Вука Караџића за српску културу; - црта хронологију власти у Црној Гори од теократске заједнице племена, преко кнежевине до краљевине; - објасни положај становништва БиХ до устанка 1875; - анализира економске,политичке и друштвене услове који су довели до устанка 1875. године; - на основу Берлинског уговора наведе све одлуке које су се односиле на Србију, Црну Гору и БиХ.	Предмет: - Српски језик и књижевност - Ликовна култура - Географија - Вјеронаука - Биологија - Музичка култура	Тема: Реформа језика и правописа (Вук Стефановић Караџић) Романтизам у српској књижевности; Реализам; Академски реализам, портретно сликарство, историјска композиција Друштвена и регионална географија Борба за црквено-школску аутономију Почеци модерне медицине; Јосиф Панчић Стеван Мокрањец

Наставна тема: Међународни односи између 1878. и 1912. године			
Исходи учења	Активности ученика	Међупредметно повезивање	
Ученик ће бити способан да: - опише развој капитализма и препозна тековине Друге индустријске револуције; - уочи супротности између великих сила крајем 19. и почетком 20. вијека; - објасни процес Источне кризе.	Ученик ће да: - у групама или паровима да истражи једну велику силу (положај, циљеве, улазак у савез); - објасни карикатуру „Болесник на Босфору” (или неку другу која се односи на источно питање).	Предмет: - Географија - Ликовна култура - Српски језик и књижевност - Физика	Тема: Друштвена географија, политичка карта свијета Плакати и карикатуре Модерна Електрична енергија

Наставна тема: Српске земље између 1878. и 1912. године			
Исходи учења	Активности ученика	Међупредметно повезивање	
Ученик ће бити способан да: - препознаје основна обиљежја друштвеног и политичког живота у Србији крајем 19. и почетком 20. вијека; - објасни како је дошло до Мајског преврата; - опише друштвено-економски	Ученик ће да: - у групи истражује различите теме (нпр политичке странке у Србији - либерали, напредњаци, радикали, положај различитих друштвених група исл); - пише новински чланак о Мајском преврату и његовим посљедицама; - напише хронологију догађаја у Црној Гори од 1878. године до 1912. године; - да дискутује о важности борбе за	Предмет: - Српски језик и књижевност - Ликовна култура - Музичка култура - Географија	Тема: Модерна код Срба Академизам и рани импресионизам Стеван Мокрањец Карта Балкана

живот у Србији у периоду између 1903. и 1912. године; -објасни друштвене и политичке прилике у Црној Гори од 1878. године; -разумије како се одвијала политичка борба Срба за аутономију на простору Хабзбуршке монархије; -описује какав је био државно-правни положај БиХ за вријеме аустроугарске владавине; -наведе прилике на подручју Старе Србије, Косова и Метохије крајем 19. и почетком 20. вијека.	аутономију и њеним резултатима; - осмисли питања различитих нивоа сложености којима ће да обухвати положај БиХ под АУ све до 1912. године; -на основу извјештаја српских конзула у Приштини идентификовати проблеме српског становништва на простору Старе Србије, Косова и Метохије.		
--	--	--	--

Дидактичко-методичка упутства и препоруке

- У припреми за реализацију наставе историје потребно је извршити глобално и оперативно планирање. Током планирања наставници имају слободу да прилагоде број часова за реализацију сваке наставне теме. Потребно је, такође, у реализацији наставе предвидјети примјену различитих метода и облика рада и коришћење одговарајућих наставних средстава. Избор наставних метода треба ускладити са садржајем програма, менталним узрастом ученика, њиховим знањима и инетересовањима, као и условима у којима се настава историје реализује. Изучавање историје у овом смјеру има за циљ развијање критичког мишљења, разумијевања друштвених процеса, историјских узрочно-последичних веза и културног идентитета. Ученици овог смјера се припремају за занимања и студије у областима природних, математичких и техничких наука, па је разумијевање историје од великог значаја. Историја ће помоћи разумијевању развоја технологије и друштва, повезивању техничких иновација са ширим друштвеним и културним контекстом, разумијевању критичког мишљења и аналитичких способности, те разумијевању глобалних процеса.
- Наставницима се препоручује за све наставне теме коришћење мултимедије (историјске покретне карте, слике, доументарне филмове, онлајн ресурсе који су им доступни), интерактивне методе, израде презентација, подстичући ученике на креативност и повезивање са темама из савременог живота. Такође се препоручује да у настави подстичу ученике на дебате, те израду домаћих задатака (могу да истраже одређену личност, догађај или појаву у складу са наставном темом, те могу свој рад презентовати на часовима). Одређен број часова, обавезно планирати за посјете музејима, архивима или културно-историјским споменицима и локалитетима. Наставу историје освјезити занимљивостима које се односе на епоху која се обрађује и тако ученицима предмет учинити занимљивијим. **Активности ученика које су наведене служе као шири оквир из којих ће наставници одабрати оне које сматрају примјереном профилу ученика и одјељењима са којима ради.** Приликом оцјењивања ученика примјењивати важећи правилник о оцјењивању ученика и уџбеник одобрен од стране Министарства просвјете и културе Републике Српске
- Овај Наставни програм садржи осам наставних тема које обухватају историјски период од времена позног средњег вијека до године 1912.

Прва наставна тема носи назив **Европа у позном средњем вијеку**. У овој теми ученицима се омогућава да схвате колико је важан развој градова, школа и образовања за будуће нараштаје. Схватиће појам монархије, ток и последице крсташких ратова али и допринос Византије развоју јужнословенских народа у средњем вијеку.

Друга наставна тема носи назив **Српски народ и његови сусједи у позном средњем вијеку**. У овој теми ученици могу да уоче колико је важно стицање самосталне државе у средњем вијеку, те очување културног наслијеђа, традиције и сјећања на средњовјековне државе српског народа. Уочиће значај привреде за развој држава али и важност вјеште дипломатије између

истока и запада. Могу да разликују чињенице и митове, те да схвате да је Српска деспотовина посљедни период самосталности, развоја културе и привреде пред пад под османлијску власт.

Трећа наставна тема носи назив **Европа од 15. до 18. вијека**. Ученици могу да уоче да је овај период вријеме великих преображаја од: географских открића, хуманизма и ренесансе и вјерских покрета до апсолутистичких монархија. Те промјене су измјениле оновремени свијет, али су оставиле траг на наш савремени живот.

Четврта наставна тема носи назив **Српски народ под влашћу османске и хабзбуршке монархије од 16. до 18. вијека**. У овој теми обрађује се живот Срба у три различите државе. Акценат се може ставити на очување идентитета захваљујући Српској православној цркви и народној традицији, те на Велике сеобе у Хабзбуршку монархију. Ученици могу да схвате како су различите монархије утицале на стварање српске националне свијести.

Пета наставна тема носи назив **Европа и свијет у 18. и 19. вијеку**. Тема омогућава ученицима увид у развој националних држава и темеље модерне политике и права. У оквиру ове наставне теме ученици могу да разумију период великих револуција; рата за независност и стварање САД, Велику француску револуцију, те револуције 1848. године, када су настале значајне политичке, економске и друштвене промјене. Ученици ће видјети како национални покрети, индустријализација и развој демократије обликују модерне државе, као и како економски и технолошки напредак утиче на међународне односе и свакодневни живот људи.

Шеста наставна тема носи назив **Српски национални покрети у 19. вијеку**. У овој теми ученици сазнају о процесу обнове државе кроз смјену ратних ослободилачких покрета и дипломатије од Првог српског устанка до међународног признања 1878. године. Ученици схватају и пут изградње институција, улогу Карађорђевића и Обреновића у изградњи државе. У Босни и Херцеговини истовремено се дешавају буне и устанци који кулминирају устанком 1875. године. Ученици могу да уоче промјену страног владара у БиХ и схвате да је питање БиХ било дио „Источног питања” и одлуке великих сила на Берлинском конгресу. Седма наставна тема носи назив **Међународни односи између 1878. и 1912. године**. У оквиру ове наставне теме ученицима се показује како савезништва, интереси великих сила и територијални конфликти доводе до глобалних сукоба, те воде свијет ка Првом свјетском рату. Ученици уче како дипломатија, конкуренција и равнотежа моћи обликују историју, што је важно за разумијевање међународних односа данас.

Осма наставна тема носи назив **Српске земље између 1878. и 1912. године**. У оквирима ове теме ученицима се омогућава проучавање политичког, економског и друштвеног живота независних српских држава али и специфичности БиХ под аустроугарском управом, као и положаја српског народа на подручју Старе Србије, Косова и Метохије.